

בעיתונות הצבאית הערבית

הצצה

ח. רביב

העיתונות בארצות-ערב היא מגוונת. המאפיין את העיתונות האזרחית בכמה ארצות היא הופעה קיקיונית — בעקבות השינויים התכופים במשטרים. לעומתה, העיתונות הצבאית לא זו בלבד שהיא שומרת ברובה על קביעות-הופעה, אלא גם ניכרת בה התקדמות, גם מבחינה טכנית וגם מבחינה מקצועית. יש, אולי, בעובדה זו משום ביטוי סמלי להתחזקות מעמדו של הצבא באותן ארצות משך עשרים השנים האחרונות (לא אחת היה הצבא הגורם המכריע האמיתי בחייהן המדיניים). בסקירה זו נעמוד על דמותה של עיתונות זו, על תחומי עיסוקיה ועל מגמותיה.

כתבי-העת הצבאיים בארצות-ערב משקפים במידה רבה את האוריינטציה של הצבאות הערביים, מבחינת חימושם ואימונם. כך, למשל, בכתבי-העת של מצרים וסוריה בולטת המגמה ה"מזרחית". לעומת זאת, הפרסומים הצבאיים בירדן ובלבנון יותר "מערביים" בתוכנם. אך גם באלה וגם באלה ניכר ניסיון מוגבר לעדכן את קוראיהם בחידושי הטכניקה ואמצעי הלחימה בצבאות העולם.

מצרים

במצרים, "המעצמה" הצבאית הערבית, ארבעה כתבי-עת צבאיים עיקריים:

● "אל-קוואת אל-מסלחה" (הכוחות המזוינים), ביטאון של הצבא המצרי. הוא יוצא לאור אחת לשבועיים מטעם "האגף ליחסי ציבור והכוונה מורלית". המערכת מורכבת מאנשי צבא ומאזרחים, רובם צעירים.

"אל-קוואת אל-מסלחה" הוא ראוותן ורועש, משופע תמונות ובעל רמה טכנית בינונית. יש בו נימה פוליטית מובהקת (במודעות הפרסומת שלו, נראים ה"בוס" החייכן וסגנו, עבד-דול חכים עמאר, עטורים שבחים), וסגנונו נמלץ. בביטאון נדונים בהרחבה ענייני העולם הערבי ונושאי המאבק של תנועות השחרור באפריקה ובאסיה. כמכשיר פוליטי, בעיקרו, הוא נרתם להתקפות על המשטרים שאינם לרוחו של עבד-אנ-נאצר.

לפני המהפיכה, ב-1952, היה השם של כתבי-העת: "ג'שנא" (צבאנו) ותפוצתו היתה פנימית ודלה. לאחר שהוסב שמו

לבנון

● „אל־ג'נדי אל־לבנאני“ (החייל הלבנוני) — ביטאון הצבא הלבנוני, קיים כ־20 שנה. ממבט ראשון ניכר בו אופיו „המערבי“. הוא עוסק בעיקר בעניינים צבאיים — לאו דווקא לבנוניים, אלא גם כלליים.

מן הכלל אל הפרט

אחר הסקירה הכללית של העיתונות הצבאית הערבית, ניגש לבחון את תוכנם של אחדים מהם. נראה במה עוסק „אל־מג'לה אל־עסכריה“ הסורי בגליונותיו משנת 1965. רוב החומר בכתבי־עת זה עניינו — הדרכה בסיסית. הוא מתורגם או מעובד ממקורות סובייטיים. בגליונותיו מהשנה הנסקרת דן כתבי־עת זה במכלול רחב למדי של נושאים כמו: „העשן“, „ההגנה מפני שימוש בנשק בלתי־קונבנציונלי“, „מדע הירי“, „מלחמת הסער“, „הפסיכולוגיה — כאמצעי לשכלול שיטות ההדרכה“, „תושיית המפקד“, „התפתחות הנשק והציוד המלחמתי“, „שאלת המשמעת בצבא“.

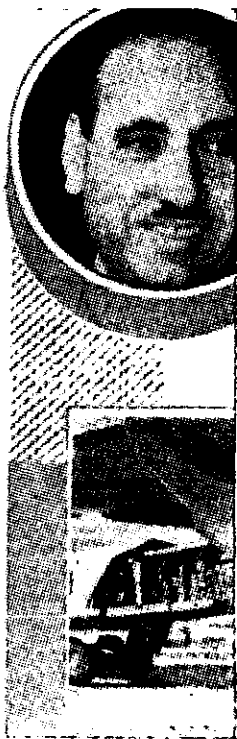
השימוש בעשן

במאמר מתורגם, שנושא „העשן“ מנסה המחבר להוכיח את חשיבותו של העשן כאחד מגורמי ההצלחה בקרב — תוך הסתייעות בדוגמאות מן ההיסטוריה הצבאית. „בימינו אלה“, כותב המחבר, „גדלה חשיבותו של השימוש בעשן, שכן הוא הוכיח עצמו כנשק יעיל לסינוור מכשירים לראיית־לילה, להפרעה ל־מכ"מ וכן כמגן מפני נשק בקטריוולוגי“. „לפני זמן קצר“, הוא מספר, „גילו המדענים אמצעים חדשים להגנה בפני נשק אטומי, כימי ובקטריוולוגי. אמצעים אלה מתבססים ברובם על העשן או על משהו הדומה לעשן. מתברר, כי פיזור חומרים כימיים מסוימים, בצורת גשם דק, גורם לטיהור הקרקע והאוויר מגזים מרעילים, מנשורת רדיו־אקטיבית ומחידקים“.

בהמשך עומד הכותב על מטרותיו הטקטיות של העשן, כשהוא מופעל בהגנה ובהתקפה; מפורטים כמה מצבים בהם מועיל השימוש במסכי־עשן:

תוכן עניינים של „אל־מג'לה אל־עסכריה“ הסורי

●	من نصر الى نصر
●	علم الاسناد مصطفى حج ابراهيم
●	مطار حلب الدولي
●	سائر الطائر سلاح جوي
●	التواصل الذرية والدائف بولارس
●	خروج سرقة المشاة من التطويق
●	ساحة سلاح ضد اوجاب مشور
●	مدفعية كتيبة المشاة في الهجوم
●	ساحة سلاح الاول سبيحة جوداني
●	الاتصال النفس في الجيش
●	ساحة سلاح ضد اوجاب مشور
●	لقية عمان العسكرية والسياسة

ל„הכוחות המזוינים“, החלו להפיצו גם בשוק האזרחי. הוא החל „להתאושש“ בימי מלחמת סואץ והגיע לשגשוג במלחמת תימן. חמישים עמודיו עדיין נמכרים תמורת המחיר הישן — שני גרשים.

על ישראל — כמו על נושאים בין־לאומיים — הוא ממעט לכתוב. ובמידה שהוא דן בישראל — דבריו ארסיים.

בשנים האחרונות הטביעה מלחמת תימן לא מעט את רי־שומה על תוכנו ועל צורתו של „אל־קוואת אל־מסלחה“. הוא החל להרבות בסיפורים על „מעללי גבורה“ של חיילי עבד־אנ־נאצר שם. אך בצד הפגנת ה„רוח המלחמתית“ אפשר גם למצוא בביטאון הצבא המצרי קשת רחבה של נושאים נוסח „הגל הקל“.

● „מג'לת אל־ג'יש“ (כתבי־עת של צבא־היבשה). כתבי־עת זה, שיצא לאור לראשונה לפני 25 שנה, מופיע כיום אחת לחודשיים. את מאמריו, שנושאים חובקים עולם ומלואו (על פני כ־200 עמודים), כותבים בעיקר קצינים בכירים, אך גם אזרחים נוטלים בו חלק.

● „מג'לת אל־קוואת אל־ג'ויה“ (כתבי־עת של כוחות־האוויר) — ביטאון חיל־האוויר המצרי, עוסק בעיקר בנושאים אויריים.

● „מג'לת אל־קוואת אל־בכריה“ (כתבי־עת של כוחות־הים) — ביטאון חיל־הים המצרי, עוסק בעיקר בנושאים ימיים.

סוריה

בסוריה יוצאים לאור שני כתבי־עת צבאיים:

● „אל־ג'נדי“ (החייל) — מקביל ל„במחנה“, ואף דומה לו בצורתו. כתבי־עת זה נועד בעיקר לצורכי אינדוקטרינציה, ומנסה לשוות לעצמו צביון של „חשיבות אוניברסלית“ ואופי אזרחי. דגש מיוחד מושם על הישגי משטר ההפיכה של ה„בעת“ ופעליו. מגמתו המוצהרת — להרחיב את אופקי החייל במובן „כל אזרח — חייל“, ואמנם הוא שולח ידו בכל, לרבות נושאי ספרות ואמנות. מאמריו הפוליטיים והצבאיים מצטיינים בגישה רברבנית ושחצנית. הוא מכיל מדור קבוע על ישראל.

● „אל־מג'לה אל־עסכריה“ (כתבי־עת הצבאי) — כתבי־עת בעל נימה רצינית, מיועד לקצינים ולנגדים. מגמתו — ליצור מגע מתמיד עם מה שניתן לכנותו „התרבות הצבאית“, בצד התרבות הכללית. הדגש בו על עניינים צבאיים, אך יש בו גם נושאים לאומיים, כלכליים והיסטוריים. הוא עשוי במת־כונת של ספרי־כיס ומשתתפים בו בעיקר קצינים, שהשתלמו בארצות חוץ. מקורותיו הם, בין היתר, כתבי־העת הצבאיים של שני הגושים.

ירדן

● „אל־מג'לה אל־עסכריה“ (כתבי־עת הצבאי) — ביטאון הכוחות המזוינים בירדן. כנראה — כתבי־העת הצבאי היחיד בארץ זו. הוא מגדיר עצמו כ„רבעון צבאי־מדעי־ספרותי“ וכולל מאמרים „מחקריים“ בתחומי דת, היסטוריה, וצבא — ומנה גדושה של „הכוונה“. על אף זאת, אפשר לראות בו אשנב למתרחש בצבא ירדן. במשך 10 שנות קיומו הוא השתכלל, אך צורתו עדיין מגושמת.

הנשק הכימי והבקטריולוגי וההתגוננות בפניהם, ארגון מערך האזעקה בפני תומרים כימיים, בקטריולוגיים ונשורת רדיו-אקטיבית, סידורי-הגנה בשעת קרב באזורים נגועים, חיסול ההשפעות של ההפצות האטומיות ושל יתר סוגי הנשק הבלתי-קונבנציונלי.

תמרון חי נגד-כימי

בשבועון „אל-ג'נדי“, ביטאון הצבא הסורי, פורסמה זמן-מה לאחר שראה אור מאמר זה, רשימה על תמרון „חי“, שערכה המחלקה ללוחמה-כימית בצבא הסורי, בנוכחות קצינים מהמפ"קדה הערבית המאוחדת. בתמרון זה הופעלו, לדברי „אל-ג'נדי“, השיטות החדישות ביותר להתגוננות מפני נשק אטומי. המעניין הוא שהאויב המדומה — כנראה ישראל, אם כי שמה לא הוזכר במפורש — מופיע כשהוא נתמך על-ידי „מדינה אימפריאליסטית“; „האויב פרץ בעזרת אותה מדינה חלק מקוי ההגנה שלנו, אך נבלם לאחר קרב מר עם יחידותינו. הוא (כלומר האויב) מתארגן להגנה ומתכוון להמשך הת-קדמותו. לאחר הפגזה ארטילרית והפצצה אווירית, פוצץ פצצת אטום בעוצמה של 8 קילוטון. דקות ספורות אחרי-כן החלו יחידות הלוחמה הכימית בפעולתן.“

בתארו את רשמיו מהתרגיל מכריז הכתב בהתלהבות: „שוב אין פצצת-אטום מפחידה אותי“.

השריון במזרח-התיכון

במאמר על השריון במזרח-התיכון מעמיד „אל-מג'לה אל-עסכריה“, זו כנגד זו את תורת הלחימה של השריון בצ"ל ואת זו של השריון בצבאות מצרים, עיראק וסוריה. הוא מצביע על תמורות שחלו, לדבריו, בתפיסה של הפיקוד העל-יון לגבי התכנון המלחמתי: „שוב אין ישראל נוהגת על-פי העיקרון המערבי, המחלק את התכנון המלחמתי לתכנון אס-טרטגי ולתכנון טקטי, אלא היא אימצה את התיאוריה הסוביי-טית המחלקת את התכנון המלחמתי לאסטרטגי, אופרטיבי וטקטי. שינוי חל גם ביחס למעמדו של חיל-ההנדסה, שהוחז-לט להפכו מחיל מסייע ליחידות עצמאיות לפריצה“.

והוא כותב עוד:

„כוחות השריון הערביים, שאומנו על-ידי מומחי שריון סובייטיים, מאמצים להם כמה שיטות טקטיות ואופרטיביות. יחידות השריון בסוריה, במצרים ובעיראק אומנו בשלושה סוגים עיקריים של תבניות-קרב:

„תבנית ראש-חץ — דיביזיית-שריון או כוח גדול ממנה תוקף בחזית צרה, בשתי חטיבות שריון לפניו בצורת ראשי חץ. בדרג השני — גדוד אחד (או יותר) של טנקים כבדים. בתוך שני ראשי-החץ מתקדמים תותחי סער ו-ח"ר ממונע; במרווח שבין הצלעות מתקדמות המפקדות ויחידות הסיוע. לפני התב-נית הזו נע מסך-אש של רקטות („קטיושות“) בנות 160 מ"מ ושל פגזי תותחים בני 122 מ"מ.

„תבנית T — מופעלת בהתקפת שריון בתזית רחבה, תוך פיזור מאות טנקים בשניים-שלושה דרגים או יותר. תותחי-הסער תומכים בגל הטנקים האחרון. ה-ח"ר הממונע וטנקי העתודה הם שדרה עמוקה המאונכת לצלע הראשית של ה-T, זאת כדי שיוכלו לבצע את הפריצה האחרונה ולנצל את ההצלחה.

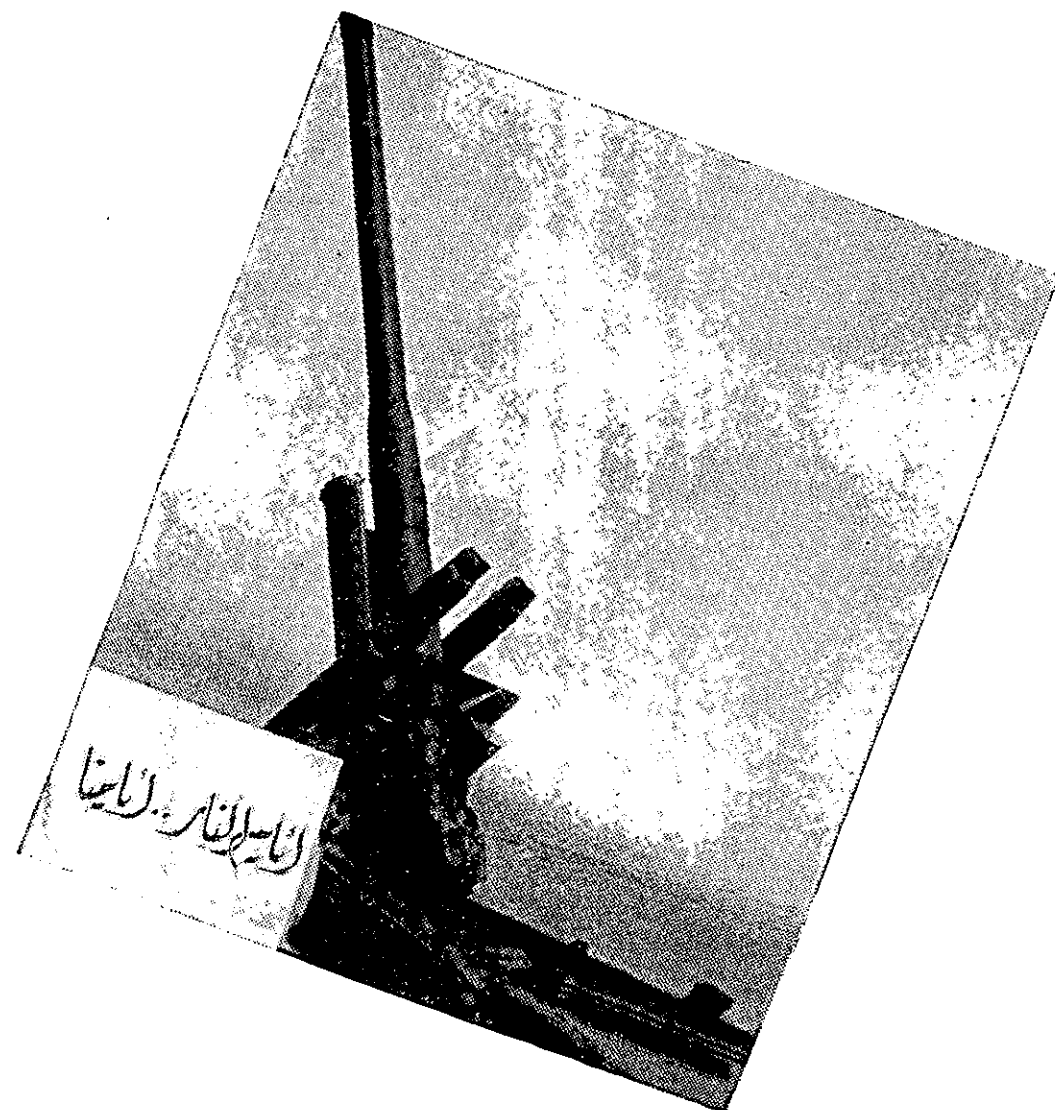
- להסואת פעולות בינוי של מתקני-הגנה.
- להסתרת ולהסואת ההכנות לריכוז יחידות והתארגנות מחדש.
- להסתרת ולהסואת יחידות בעת הכנה להתקפת-נגד.
- לסנוור האויב המתקדם לקוי ההגנה.
- לסנוור טנקים של האויב, המתקדמים בעומק מערך ההגנה, כדי שאפשר יהיה לתוקפם מקרוב בנשק נ"ט.
- לסנוור עמדות-תצפית של האויב, כדי למנוע ממנו אפ-שרות מתן אש מדויקת.

בסיכום כותב המחבר: „על היחידות ללוחמה-כימית מוטלת המשימה של הפעלת עשן להגנה מפני מכשירי הגילוי והנשק החדיש. סבורני, כי חשיבותן של היחידות ללוחמה-כימית גדלה והולכת עם התקדמות המדע ואמצעי-ההרס. היחידות ללוחמה-כימית הן המגינות עלינו מפני שלושת אמצעי ההרס המוחלט — האטומי, הכימי והבקטריולוגי.“

ישראל והנשק הבלתי-קונבנציונלי

במאמר אחר, שהוא עיבודו של מאמר מתורגם, שנושאו הת-פתחות הנשק הבלתי-קונבנציונלי ודרכי ההתגוננות מפניו, מתרכז הכותב בצורך לערוך תרגילי-קרב במצבים המשוערים להפעלת נשק כזה; מגמת תרגילים אלה — לבחון שיטות ההתגוננות. הצורך בכך מוסבר על-ידי המתרגם והמעבד (לויטננט-קולונל ג'בריאל ביטאר) — בחשש מפני אפשרות שישראל תפעיל נשק בלתי-קונבנציונלי. כך הוא כותב: „המדינות הקפיטליסטיות יתבססו במלחמותיהן הבאות על סוגי נשק אלה (אטומי, כימי ובקטריולוגי) ויש לנו יסוד להניח כי ישראל לא תהסס להשתמש בהם“. הכותב מציע לכלול בהדרכה בתחום זה מקצועות כגון: פיסיקה גרעינית,

תמונת שער של „אל-מג'לה אל-עסכריה“

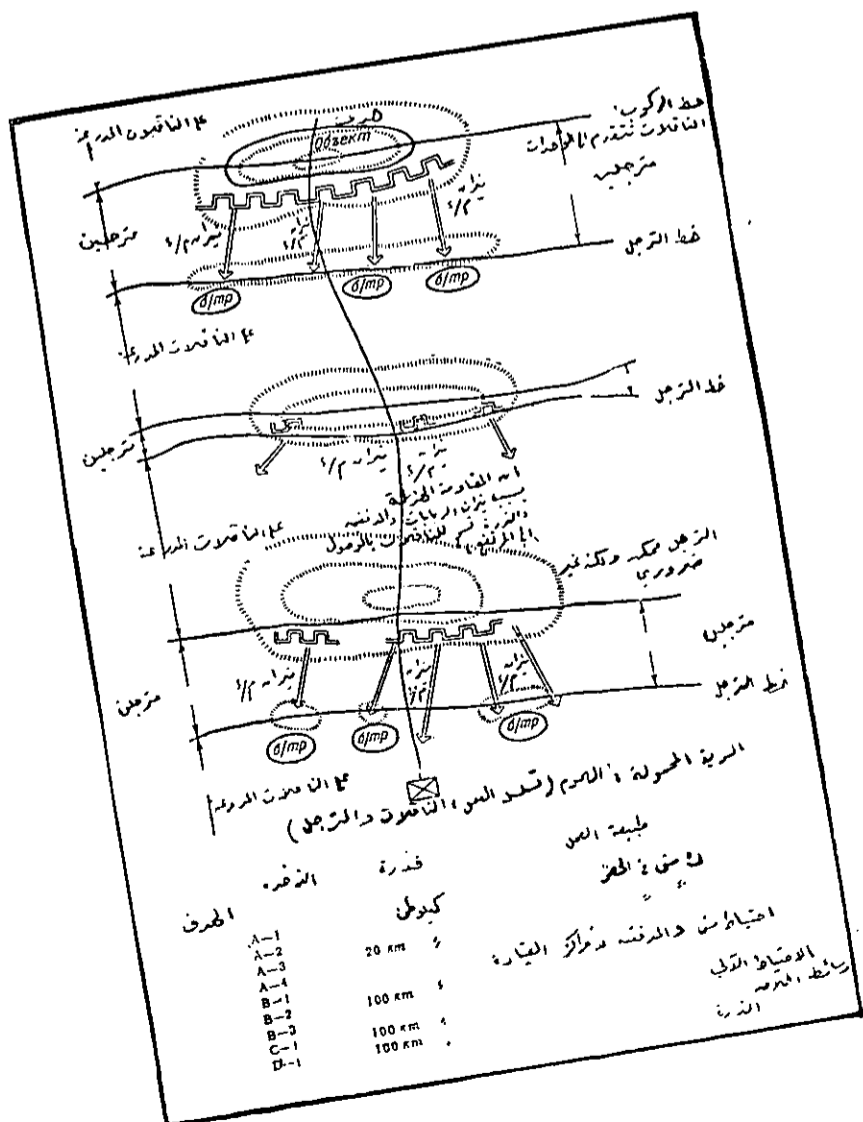
לאחר סוקרו את מבני כוחות השריון ב"צה"ל ובצבאות הערבים מעיר הכותב כי "היהודים מטילים ספק ביחס ליישום שיטת ההגנה הנגד-טנקים בשלושה דרגים בזירת המזרח-התיכון.

* * *

נושאים נוספים בהם עסק "אל-מג'לה אל-עסכריה" בגליונותיו השונים הם "אגדת מלחמת הבוק", "תושיית המפקד" (שני אלה תורגמו ממקורות סובייטיים) ו"המוסיקה והשפעתה על נפשו ורוחו של החייל" — מאמר מקורי, מקיף ויסודי, פרי עטו של קצין בדרגת קפיטן.

כתבי-העת הצבאיים בארצות-ערב מרבים במליצות ובהת-פארות במאמרים, שנושאים צבאות הערבים והמתרחש בהם. בגליון "אל-קוואת אל-מסלחה" המצרי, שהוקדש לציון יום השנה ה-32 ליסוד חיל-האוויר המצרי הודגש חלקו של חיל זה במלחמת תימן, וההשלכות מכאן לגבי המלחמה העתידה עם ישראל. "אל-קוואת אל-מסלחה" מציין, כמובן, כי חיל-האוויר המצרי הוא החזק במזרח-התיכון וכי הוא מסוגל כיום לפעולה מהירה במרחב הערבי כולו. כתב העיתון, שביקר בבסיס למטוסי-קרב, סיפר: "מכשירי ה-מכ"מ המצויים בבסיס זה יכולים לקלוט כל תנועה של מטוסים ישראלים מרגע המראתם, ולדעת את כיוונם ואת יעדם... מטוסי הקרב המצריים עולים בכל אף על ה"מיסטר" וה"מיראז". אפילו טילי ה"הוק", שרכשה ישראל, אינם משפיעים עליהם, משום שהם טסים מעבר לתחום השפעתם של אלה. רוב הטייסים המצריים בקרבות תימן התנגשו לא אחת עם מטוסי ישראל...

מפת תרגיל מתוך "אל-מג'לה אל-עסכריה" — עם סימנים טקטיים, "מזרחיים" ועם כתב רוסי

תמונת שער של "אל-ג'נדי"

"תבנית לוח השחמט — גדודי חי"ר ממונעים מוצבים קדימה, בצד חטיבות השריון, ברווח אחיד, גם לרוחב וגם לעומק.

*

"קיימים הבדלים חשובים נוספים בין תורת הלחימה של השריון היהודי לתורת הלחימה הסובייטית, שיושמה בזירות המזרח-התיכון. המומחים הסובייטיים הפועלים ביחידות השריון בסוריה, בעיראק ובמצרים מאמינים, באורח החלטי, בשיטת ההגנה הנגד-טנקים — שיטת שלושת קווי-החפירות. "הקו הראשון מורכב מטנקים ומתותחי סער מחופרים מאחורי עמדות החי"ר, מוסוים היטב. טווח הירי שלהם 1,500—3,000 מטר (מלבד מחסום אש של ארטילריה ורקטות המופעל — גם כן בטווח זה — להריסת תבניות-הקרב של האויב). "הקו השני מורכב ממחץ קטלני של אש תותחים בני 85 מ"מ ותותחים ללא-רתע בני 107 מ"מ, בטווח בין 500 ל-1,500 מ'. "הקו השלישי מורכב ממוקשים ומלכודות טנקים, שיוצרת אותן אש תותחים בני 57 מ"מ ותותחים ללא-רתע בני 82 מ"מ. אם מצליחים טנקי האויב להתגבר על קו זה עתידים הם להיתקל במטח רקטות נ"ט וברימונים נגד-טנקים בטווח שבין 20 ל-100 מטר."

*

בסיום מאמרו מטעים הכותב: "עתידה של ישראל יהיה ביום מן הימים תלוי בשאלה: האם יהיה בכוחה של דוקטרינת הלחימה של השריון היהודי, המבוססת על העיקרון של מהירות תנועה ופגיעות לעומק, לעמוד מול הדוקטרינה הסובייטית-ערבית?"

הטייסים המצריים עולים אף על הטייסים הבריטיים והצר-
פתיים שבשירות ישראל".

✱

מה המשמעות של "הגשר האירי" בין קהיר לצנעא לגבי
ישראל? על כך משיב לויטננט-קולונל מחמד עבדאל-רחמאן
בספרו עב-הכרס על מלחמת תימן, שהופיע לפני זמן מה
במצרים בשם "אדמת הגבורה והתפארת"; קטעים ממנו פור-
סמו בכתב-העת המצרי (הספר יצא לאור בתרגום אנגלי על-
ידי בית הוצאה אירופי). כותב מחבר הספר: "לגשר האירי
שבין צנעא לקהיר נודעת משמעות חמורה לגבי ישראל. זו
יודעת, שהמרחק בין קהיר לצנעא גדול פי-עשרה מהמרחק בין
בסיסנו האירי לבין תל-אביב. דבר זה אינו אומר אולי
מאום לקורא הרגיל, אולם לו חשיבות גדולה בעיני המומ-
חים הצבאיים, משום שהמטוס היוצא לגיחה אחת לתימן
מסוגל לבצע עשר גיחות לשם (לישראל); כלומר — המטוס
המטיל טונה אחת של פצצות בתימן מסוגל בזמן זה להטיל
עשר טונות פצצות על ישראל. והוא הדין ביחס ליכולת
הטסת כוחות".

קרבות תש"ח

"מלחמת פלשתיין" (1948) משמשת מדי פעם נושא למחקריהם
ולדיוניהם של היסטוריונים ופרשנים ערביים רבים. לפני כשנה
פורסמה — בכתב-העת הצבאי הירדני "אל-מג'לה אל-
עסכריה" — רשימה על תולדות הצבא הירדני. ברשימה זו

שער פנימי של "אל-מג'לה אל-עסכריה" הסורי

المجلة العسكرية

العدد العادي عشر - السنة الثالثة عشرة - حزيران ١٩٦٣

... وكان ميشاق السابع عشر من
نيسان الذي وقعناه باسمكم أتم ،
باسم هذه الأمانة وثيقة شرف ، وثيقة
خالدة قوية قابلة لأن تتسع وتشمل
الوطن العربي من المحيط إلى الخليج ..

من خطاب سيادة الفريق
لؤي الاتاسي رئيس المجلس
الوطني لقيادة الثورة والقائد
العام للجيش والقوات المسلحة
في الجنود خلال زيارته لبعض
التطامن .

מנותחים קרבות ירושלים ובאב-אל-ואד (שער הגיא —
המעור). "ניצחון הערבים בקרב באב-אל-ואד", כתוב במאמר,
"הקנה עמדת-מפתח, יוזמה ויכולת הפתעה. הוא בלם את
היהודים בניסיונם לכתר את הכוחות הערביים, ועצר את
התקדמותם לירושלים". במאמר אחר על קרב הקסטל מנתח
הכותב, קצין בדרגת קפיטן, את גורמי כשלונם של הערבים
בקרב זה. לדעתו הביאו לכך הגורמים הבאים:

● היעדר מפקדה כללית לאיזור ירושלים — ובשל כך —
היעדר ארגון ותיאום.

● היעדר המפקד. "חשיבות אישיותו של המפקד, עבד-אל-
קאדר אל-חוסייני נתגלתה בבירור בקרב זה. כאשר פרצה
המערכה והמפקד היה בסוריה היתה בפי כולם השאלה:
היכן עבד-אל-קאדר? הלבבות נרגעו כשהוא הופיע והש-
תתף בקרב, אולם משנפל הוכו כולם בזעזוע קשה. נפילתו
השפיעה, השפעה חמורה על תוצאות הקרב".

התודעה הביטחונית

"ספציפיים" יותר הם המאמרים העוסקים בנושאים כמו "ההת-
חפרות", "הערבות הביטחונית", "המפקד וטבע האדם".

המאמץ להגביר את התודעה הביטחונית בירדן מצא בין היתר
ביטוי מעל דפי כתב-עת זה. במאמר הקורא לאזרחים
ולחיילים להימנע משיחות מיותרות בעניינים צבאיים אומר
המחבר: "אין הביטחון עניינם של המומחים בלבד. זהו עניינו
של כל קצין וחייל ושל כל פרט במדינה. קיימים שני סוגי
התקפה: התקפה ישירה, דהיינו מלחמה, והתקפה עקיפה,
המתנהלת בעתות שלום כבעתות מלחמה. להתקפה עקיפה זו
שלוש צורות עיקריות: ריגול, חבלה ותעמולה".

הצי הירדני

מעוררת תשומת-לב היא ההתעניינות בצי-מלחמה המודגשת
ב"אל-מג'לה אל-עסכריה", ביטאון הצבא הירדני. באחד מגל-
יונותיו (לפני כשנה) הוקדשה תמונת השער ל"צי-המלחמה"
של ירדן. בתמונה נראה תרגיל נחיתה. בהסבר המתלה נאמר:
"אנשי צי-המלחמה הירדני בשעת אימוניהם הבלתי פוסקים."
בגליון אחר הופיע מאמר על תפקיד כוח-הים במלחמה,
שנכתב על-ידי לויטננט-קולונל סלימאן אל-גלאמדה. הכותב
עומד על משימות ההתקפה של כוח זה ועל הגורמים המבי-
אים להצלחת הנחיתה.

✱

הפעם סקרנו את כתב-העת הצבאיים המופיעים
במדינות-ערב וקרענו אשנב, ולוא צר, לתוכנם.
המאמרים שנסקרו נבחרו באקראי, מתוך כמה גליו-
נות של עיתונות, כדי לתת חתך של הנושאים המענ-
יניים את הקצונה הערבית ואת צבאות ערב, הן
ה"מזרחיים" והן ה"מערביים".

בגליונות הבאים של "מערכות" נמשיך להביא מדי-
פעם סקירות מעין אלה — המערכת.